

Savivaldybių žinios

LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJA

Nr. 6 (866)

2019 m. kovo 23 d.
Išėina šeštadieniais

Lietuvos savivaldybių asociacija (LSA)
**pasipildė naujais tarybų nariais ir
tiesiogiai išrinktais merais**

LSA – tai visos 60 Lietuvos savivaldybių

SAVIVALDYBIŲ TARYBŲ IR MERŲ **RINKIMAI 2019 m.**

1184

Partijų mandatų skaičius

317

Komitetų mandatų skaičius

1

Save išsikėlęs

Iš viso 1502 (436 moterys)

SAVIVALDYBIŲ MERŲ RINKIMAI.

UŽSITĘSĘ TEISMINIAI PROCESAI ATSKLEIDŽIA ĮSTATYMŲ IR TEISINĖS SISTEMOS NETOBULUMĄ _____ 4–5 p.

PASALIO LIETUVIŲ METAI. KUO GYVENA LYGIADIENIO ŠALIES SINGAPŪRO LIETUVIAI _____ 20–21 p.

AR TAM, KAD GERBTUMĖM SAVO KALBĄ, REIKIA VĒZDO? _____ 22 p.

ĮVERTINTI BENDRUOMENIŲ ŠVYTURIAI _____ 24–25 p.

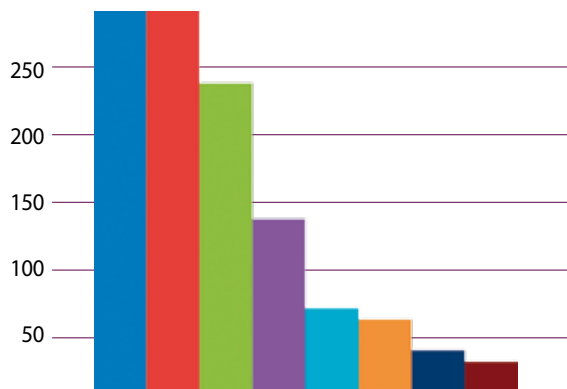
IŠRINKOME TARYBAS. O KAIP SU MENTALITETU? _____ 28 p.

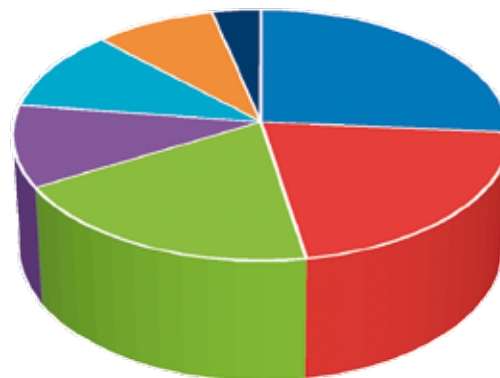
9977139212460001

LSA pasipildė naujais TARYBŲ NARIAIS IR TIESIOGIAI IŠRINKTAIS MERAIS

Tarybų nariai

Merai pagal partiškumą

PARTIJOS	MERAI	MANDATŲ SKAIČIUS
Lietuvos socialdemokratų partija	15	274
Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai	11	274
Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga	6	223
Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis	6	126
Darbo partija	1	62
Partija Tvarka ir teisingumas	5	54
Lenkų rinkimų akcijos ir Rusų aljanso koalicija „Krikščioniškų šeimų sąjunga“		54
Lietuvos lenkų rinkimų akcija-Krikščioniškų šeimų sąjunga, politinė partija Rusų aljansas	2	
Lietuvos laisvės sąjunga (liberalai)	1	32
Lietuvos socialdemokratų darbo partija		24
Vyto Jarecko koalicija „Vieningi Biržai“ (Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga, Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis)	1	12
Kitos		61
VISUOMENINIŲ RINKIMŲ KOMITETŲ MANDATAI	12	317
Rinkimų komitetas „Vieningas Kaunas“	1	33
Rinkimų komitetas „R. Šimašiaus komanda „Už Vilnių, kuriuo didžiuojamės!“	1	18
Rinkimų komitetas „Už Druskininkus su Ričardu Malinausku“	1	18
Rinkimų komitetas „Artūro Visocko sąrašas „Dirbame miestui“ (Šiauliai)	1	16
Rinkimų komitetas „Živilės Pinskuvienės komanda – už sėkmingą Širvintų kraštą“	1	15
Rinkimų komitetas „Algio Kašėtos sąrašas „Drauge su Jumis“ (Varėna)	1	12
Rinkimų komitetas „Valentino Tamulio komanda – mūsų krašto sėkmei“ (Kėdainiai)	1	11
Kiti	5	194

Gerbiami savivaldybių merai ir tarybų nariai,

Nuoširdžiai sveikiname su pergale!

Už Jus atiduoti balsai parodo gyventojų pasitikėjimą. Žmonės tiki Jūsų siekiais, veržlumu ir idėjomis, Jūsų noru įnešti teigiamų pokyčių savo kraštui.

Linkime, kad gyventojų palaikymas dar labiau motyvuotų, įkvėptų ir toliau lydėtų Jūsų atsakingame darbe!

Lietuvos savivaldybių asociacija

MERŲ RINKIMAI

Užsitęsę teisminiai procesai atskleidžia įstatymų ir teisinės sistemos netobulumą

Kovo 17 d. vykusiuose pakartotiniuose merų rinkimuose dalyvavo 34,91 proc. rinkėjų. Dar iš anksto buvo balsavę 6,31 proc. Aktyviausiai šiame ture balsavo Alytaus rajono (51,62 proc.), Ignalinos rajono (57,74 proc.), Lazdijų rajono (64,21 proc.), Pagėgių savivaldybės (54,18), Šilalės rajono (55,87 proc.) rinkėjų. Pasyviausi šiuose rinkimuose buvo Panevėžio rajono (27,85 proc.), Klaipėdos rajono (31,30 proc.) rinkėjai. Keičiasi trečdalis praėjusioje kadencijoje dirbusių merų – 22 savivaldybėse iš 60. Jauniausi merai – Dovydas Kaminskas (30 m., Tauragė), Povilas Isoda (31 m., Marijampolė), Andrius Bautronis (32 m., Raseiniai), Ausma Miškinienė (32 m., Lazdijai). Vyriausi merai – Povilas Žagunis (66 m., Panevėžio r.), Antanas Bezaras (63 m., Šiaulių r.), Valerijus Makūnas (63 m., Kauno r.).

Tarp 60 merų – penkios moterys. Tai Nilolė Dirginčienė (Birštonas), Živilė Pinskuvienė (Širvintos), Marija Rekst (Vilniaus r.), Edita Gudeliienė (Trakai) ir Ausma Miškinienė (Lazdijai).

Dalis išrinktų merų buvo kaltinami piktnaudžiavimu tarnybine padėtimi arba prekyba poveikiu. Ir nepaisant, kad ilgą laiką jie buvo arba yra priversti minti teisinių institucijų slenksčius, rinkėjai jais pasitikėjo ir jiems patikėjo toliau vadovauti savivaldybėms. Keli nemažo rezonanso sulaukė faktai.

ANTANAS ČEPONIS
Radviliškio rajono meras

Antanui Čeponui kaltinimai buvo pareikšti 2011 metų pabaigoje, prieš pat Kalėdas. Išteisintas 2019 m. vasario pabaigoje. 2018 m. pradžioje teismas jį išteisino, bet teismo sprendimas buvo apskųstas. Išteisinamąjį sprendimą

priėmė ir apeliacinis teismas, tačiau ir šis sprendimas buvo apskųstas, perkeltiant bylos nagrinėjimą į Aukščiausiąjį teismą, o procesą pratęsiant daugiau kaip pusmečiui.

„Ko gero pirmieji rinkimai, kai pirmą rytą po jų jaučiuosi kiek neįprastai. Atrodo, kad rinkimai laimėti pirmą kartą, nors išties esu išrenkamas penktą kartą. Negaliu nusakyti to viduje esančio jausmo. Manau, kad tai didžiulės atsakomybės pojūtis, nes pasikeitė ir rinkėjų požiūris. Tai nebėra rinkėjas, kuriam buvo svarbu ateiti ir už kažką balsuoti. Jie vertina programinius dalykus, – mintimis dalijasi Radviliškio meras. – Tad po rinkimų nubundu naktį ir mąstau, kad reikia sudėlioti veiksmų planą ir padaryti tai, ką planavau. Nepaisant, kad nuotaika pakili, kad labai džiaugiuosi ir už pasitikėjimą esu nuoširdžiai dėkingas radviliškiečiams, tai labai įpareigojantis jausmas.“

Likus kelioms dienoms iki rinkimų, A. Čeponas išgirdo teismo sprendimą, kad jis nėra kaltas ir kad jo beveik aštuonerius metus trukusioje byloje pagaliau dedamas taškas. „Dabar labai atsargiai galiu pasakyti, kad šie rinkimai man buvo nuplaukę į antrą planą, nes tuo momentu man buvo labai svarbūs kiti du momentai. Vienas momentas – tai dviejų anūkų atėjimas. Vienas jau atėjo prieš kovo 11, kitas ateis po savaitės. Antras momentas – žmonės pagaliau išgirdo, kad aš nesu niekuo nusikaltęs. Pats tai visą laiką žinojau, bet žmonėms kildavo įvairių klausimų. Nemažai buvo ir abejojančių. Situaciją galima palyginti su žveju, kuris pagavo žuvį, pažiūrėjo ir paleido, o žmonėms taip ir neaišku, ką tas žvejys daro. Mūsų teisėsauga lygiai taip pat: suima, pasodina, palaiko, paleidžia ir... tylu. Viduje buvau visiškai ramus, nes nesu padaręs nieko nusikalstamo. Ir labai gerai, kad, nepaisant beveik aštuonerius metus trukusio manęs koneveikimo ir kankinimo, prieš pat rinkimus atsirado toks sprendimas. Gėlė gali nuvysti, žolė išdžiūti, bet tikėjimas niekada nedingo. Man tikėjimas visada buvo, yra ir bus, o kai žmogus tiki, visi dalykai atsistoja į savo vietas“ – sako pašnekovas.

Jo teigimu, panašios situacijos susiformuoja dėl kelių priežasčių. „Dažnai pajuokauju, kad jei nori būti išrinktas meru, turi tapti įtariamuoju ar kaltinamuoju. Tačiau pasvarstykime rimtai. 2015 metai. Tada buvau kaltinamas viskuo, juk visoje aplinkoje buvo skleidžiama nuostata, kad aš jau nusikaltėlis. Tačiau žmonės padarė savo sprendimą ir, nepaisant visų skleidžiamų neigiamų dalykų, jie mane išrinko rajono meru. Žmonių, su kuriais dirbi, neapgausi. Su Radviliškio bendruomene esu nuo 2003 metų. Kartu dirbame, tariamės. Suprantu, visi dirba savo darbą. Teisėsaugos sistema taip pat, bet, manau, viską reikėtų supaprastinti. Konkretus mano atvejis. Juk viskas buvo nufilmuota ir iš tos medžiagos buvo visiškai aišku, kad nieko nėra. Tad ar reikia valstybės biudžeto pinigus leisti aštuonerius metus, aiškinantis tai, ko nėra? Tyrėjams, prokurorams, teisėjams beveik aštuonerius metus buvo mokami atlyginimai ir už mano bylos nagrinėjimą. „Manau, jei žmogus kaltas, per metus tai galima įrodyti. Po šešerius–aštuonerius metus besitęsiančių bylų nagrinėjimas, mano supratimu, yra tuščias pinigų švaistymas. Tai akiškai valstybės neūkiškumas teisėsaugos srityje“, – mano A. Čeponas ir priduria, kad toks ilgas bylų nagrinėjimas labiau primena ne teisingumą, o teisinės sistemos suinteresuotumą. „Jei yra nusikaltimo faktas, o jo vėliau neišgalvosi, reikia žmogui skirti baudą arba sodinti į kalėjimą, atsižvelgiant į nusikaltimą. Kam toks tempimas? Matau vienintelį dalyką – siekį toje sistemoje turėti darbo. Kaip, beje, dabar yra ir medicinoje. Kodėl dabar atsirado tokios eilės? Todėl, kad sukurta tokia sistema, kad pirmiausia turi eiti pas šeimos gydytoją, o jis ieško, kada tave priims kitas gydytojas, nors žmogui gerklę ar galvą skauda tuo momentu. Taip yra todėl, kad pati sistema kuria sau darbą. Jei taip dirbtume savivaldybininkai, žmonės seniai mus būtų su šakėmis išmetę“, – susikūrusių sistemų veiklą apibūdina meras.

Tačiau, kaip teigia pašnekovas, jis savyje nelaiko nei nuoskaudos, nei pykčio. Į klausimus, ar ieškos moralinės žalos atlyginimo, jis atsako, kad ne. „Aš noriu pamiršti. Tai praeitas etapas. Gaila tik prarasto laiko, kai beveik ketverius metus man nebuvo leista dirbti rajono meru. Tai atsiliepė ir buvusių planų įgyvendinimui. Jei to nebūtų buvę, Radviliškis būtų kitaip atrodęs. Juk visų sumanytų planų vykdymas buvo atidėtas beveik ketveriems metams, – sako meras ir suskumba dalytis artimiausiais planais. – Tęsimas pratędus žmogiškuosius darbus, dėl ko manimi ir mano komanda ir patikėjo radviliškiečiai. Mes susitvarkėme sporto bazę nuo sporto salių iki baseino, susitvarkėme kultūros įstaigas ir turime idealias sąlygas kultūros veiklai, ši kadencija yra sugrįžimas prie žmonių

gyvenamosios aplinkos. Tai keliai, kiemai, gatvės, sodų bendrijos, socialinės paslaugos. Kad ir pagalba išvežant nuotekas. Ši paslauga brangiai kainuoja, tad siūlysiu dalį jų kompensuoti iš savivaldybės biudžeto. Šioje kadencijoje daugiausia dėmesio skirsime tam, kas žmogui kasdien reikalinga ir kas jiems leistų pajusti, kad jie gyvena normalų gyvenimą.“

ALVYDAS KATINAS

Utenos rajono savivaldybės meras

2019 m. sausį visuomenei pranešta, kad per trejus metus pareigūnai Utenos rajono merui Alvydui Katinui pateikė tris įtarimus, tačiau, kol bylą išnagrinėjo teismas, liko tik vienas. Teismas nutarė, kad privataus namo stogu pasirūpinęs meras turi sumokėti keturis kartus didesnę baudą, nei kainavo remontas. Teismas jį pripažino kaltu dėl piktnaudžiavimo tarnyba ir skyrė 8473 eurų baudą. Sausio pabaigoje Panevėžio apygardos prokuratūra apskundė nuosprendį ir siekė, kad iš jo būtų atimta teisė būti išrinktam meru. Prasidėjus tyrimui A. Katinas suspendavo narysę Socialdemokratų partijoje, tačiau su šia partija siekė perrinkimo ir buvo išrinktas. Tą dieną, kai kalbinome A. Katiną, jis vežė apeliaciniam teismui reikalingus dokumentus ir vylysį, kad kovo 20 d. šio teismo sprendimas jam bus palankus.

„Pergalė yra pergalė. Nors mano kandidatūrą iškelė socialdemokratai, bet mane rėmė dar keturių partijų Utenos skyriai. Rinkimų kampanija nebuvo lengva. Įtampą kėlė visuomeninis rinkimų komitetas, skleidęs tiesos neatitinkančią informaciją. Ypač įtemptas buvo antrasis turas, nes komiteto kandidatą parėmė stipri Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai. Sakyti, kad labai džiaugiuosi pergale, negalėčiau. Galbūt tokį džiaugsmą patirčiau, jei būčiau laimėjęs pirmą kartą. O aš pradėdau penktą kadenciją. Gerai žinau, koks tai darbas ir kokia atsakomybė“, – rinkimų nuotaikomis dalijasi Utenos rajono meras.

Pasak pašnekovo, rinkimų kampanija parodė, kad prasidėję teisiniai procesai gyventojų visiškai nedomino. „Tik oponentai tą klausimą keldavo. Tačiau visiems mano atsakymas vienas – aš nieko nepavogiau, nieko nepaėmiau ir nepadariu nieko, dėl ko būtų gėda Utenos rajono žmonėms. Tačiau susidariusi situacija, manau, rodo, kad tai yra įstatymų leidėjų problema.

Imkime kad ir STT Panevėžio valdybą. Suskaičiuokime, juk greitai neliks nė vienos savivaldybės, kurios vadovams nebūtų pareikšti įtarimai ar net kaltinimai. Ir pagrindinis kaltinimas – piktnaudžiavimas tarnyba. Tačiau teisėsaugos institucijos nelabai supranta, kas yra savivalda, kuo ji skiriasi nuo valstybės institucijos. Išties, kai atsiverti įstatymus, juose nėra parašyta, kad meras gali rūpintis privataus namo remontu, tačiau yra kitas dalykas – meras atsakingas už įvairių investicinių projektų pritraukimą, ilgalaikių programų rengimą ir, jei taryba patvirtina, kad turi būti pakeisti privačių namų stogai, meras privalo kontroliuoti, kad tokia programa būtų vykdoma. Juk savivaldybės turi rūpintis ir jų teritorijoje esančiais religinės paskirties pastatais, ir padėti jaunoms šeimoms įsigyti būstą, ir daugeliu kitų dalykų. Yra daugybė aprašų, programų, kurias savivaldybėms privalo vykdyti, bet jų nėra įrašyta įstatymuose. Ir visi piliečiai turi teisę kreiptis į merą dėl šių klausimų sprendimo. Ir Lietuvos savivaldybių asociacija, ir Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetas, tikiuosi, imsis iniciatyvos, kad įstatyme būtų aiškiai nusakoma, kas yra savivalda ir kokias konkrečias funkcijas ji privalo vykdyti. Tada atkris galimybė apkaltinti merą piktnaudžiavimu tarnybine padėtimi. Juk iš visų man teikiamų kaltinimų beliko vienas – siekimas nematerialinės naudos per pastangas įtikti Vyriausybei. Nesant aiškaus funkcijų apibrėžimo, Lietuvoje ir susiklostė tokia situacija, kad pirmiausia esi apkaltinamas, kelerius metus tampomas, o paskui tyliai ramiai viskas užbaigiama. Į apeliacinį teismą vežu šūsnį dokumentų, rodančių, kiek žmonių kreipėsi pagalbos ir kiek suteikta pagalbos. Juk į merą kreipiasi ir daugyva vaikų, ir nelaimės ištiktos šeimos, ir daugybė kitų, įvairių problemų turinčių rajono gyventojų. Per 15 metų buvo tik vienintelis atvejis, kai kreipėsi Vyriausybės darbuotojas. Tačiau mero kasdienybės rūpintis žmonėmis įstatymuose nėra. Esantis piktnaudžiavimo tarnyba išaiškinimas netelpa į jokių rėmus kalbant apie savivaldą“, – teigia meras ir pateikia programas, kurias įgyvendino Utenos rajono savivaldybė, kurių jokiuose įstatymuose nėra įrašyta. O tai reiškia, kad dėl daugelio jų meras galėjo būti apkaltintas piktnaudžiavimu tarnyba.

Pasak pašnekovo, kol teisėsauga kuria romanus improvizuodama piktnaudžiavimą tarnybine padėtimi, nukenčia ne tik tas asmuo, kuriam reiškiami tie kaltinimai, ne tik jo šeimos nariai, bet ir visas rajonas, nes tai atsiliepia ir veiklai.

Nepaisant besitęsiančių teisinių problemų, meras imasi kadencijos pradžios darbų. Reikia suformuoti komandą. Į rajono tarybą išrinkti aštuoni socialdemokratai, penki visuomeninio rinkimų komiteto „Kartu už Utenos kraštą“, šeši Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų, trys Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos, vienas Lietuvos žaliųjų partijos, vienas Darbo partijos ir vienas Lietuvos laisvės sąjungos (liberalai) atstovas. Naujos komandos laukia

labai konkretūs darbai. „Mes neteigiame, kad tiesime gatves, įrengsime nuotekų surinkimo tinklus, mes teigiame, kokias konkrečiai gatves tvarkysime, kur rengsime nuotekų tinklus. Mes labai konkrečiai numatome, kur ir kokius darbus darysime, – pabrėžia Utenos rajono meras A. Katinas. – Mūsų pagrindinės veiklos kryptys – investicijų pritraukimas, gyvenimo kokybės gerinimas, jaunimo ir jaunų šeimų skatinimas. Ir pirmas darbas jau sukasi. Tikimės, kad Ekonomikos ir inovacijų ministerija teigiamai pasižiūrės į mūsų siekį įkurti pramonės parką.“

RYTIS MYKOLAS RAČKAUSKAS

Panevėžio miesto meras

Praėjusių metų birželio mėnesį Panevėžio miesto merui Rytiiui Mykolui Račkauskui buvo pareikšti įtarimai dėl prekybos poveikiu ir piktnaudžiavimo tarnyba, jis buvo nušalintas nuo pareigų ir jam buvo uždrausta lankytis savivaldybės pastate. Specialiųjų tyrimų tarnyba įtaria, kad Panevėžio savivaldybėje buvo duodami neteisėti nurodymai tarnautojams, siekiant sudaryti palankias sąlygas kai kurioms įmonėms laimėti viešųjų pirkimų konkursus. Rinkimų kampanijos metu nušalinimas nuo pareigų ir draudimas lankytis savivaldybės pastate nebuvo atšauktas. Nepaisant to, panevėžiečiai R. M. Račkauską išrinko miesto meru. Už jį balsavo 58,72 proc. rinkimuose dalyvavusių Panevėžio gyventojų.

„Žmonės pasirinko ne gausiai žarstomus pažadus, o konkrečius darbus. Tai įkvepia nusistoti ir toliau dirbti miestui. Mūsų frakcija taryboje bus didžiausia, tikiu, kad subursime konstruktyviai dirbančią daugumą ir galėsime tęsti pradėtus ir imtis naujų projektų“, – rinkimų rezultatus vertina R. M. Račkauskas.

Pasak jo, akivaizdu, kad rinkimuose žmonės rinkosi ne abstraktius įtarimus, o matomus rezultatus – atsinaujinantį tvarkomą miestą. „Džiaugiuosi jų pasirinkimu ir tikiu, kad sugebėsime pasitikėjimo neapvilti“, – teigia meras.

Jo teigimu, pirmieji darbai – suformuoti konstruktyviai dirbančią poziciją ir administracijos vadovybę, galinčią tęsti darbus. „Mums yra paprasčiau, nes nereikia nieko išradinėti ir kurti. Turime didelį įdirbį. Dalis darbų yra žemo starto pozicijoje. Kai kurie jau prasidėjo, kiti taip pat prasidės – ir stotis, ir baseinas, ir miesto viešosios erdvės“, – darbus vertina R. M. Račkauskas.

Kuo gyvena lygiadienio šalies

SINGAPŪRO LIETUVIAI

Kalbinau prieš porą metų Singapūre įsikūrusią, lietuviškos idėjas Azijos regione aktyviai skleidžiančią garbės konsulato atstovę IEVĄ PALMQUIST. Ši pasaulio lietuvė ne tik kuria nuostabią šeimą Azijoje, bet ir Singapūre priima verslo atstovus iš Lietuvos, tiesia naujus tiltus su Baltijos šalimis ir šia, vos 721,5 kv. km dydžio Azijos šalimi.

Beveik visą Singapūro valstybės plotą užima didelis Singapūro miestas, kuriame gyvena apie 6 mln. žmonių. Singapūras įsikūręs prie pat pusiaujo, todėl visus metus čia vyrauja karštas ir drėgnas klimatas, o dienos ir nakties ilgumas beveik visada yra vienodas (apie 12 valandų).

Kokios nuotaikos ir kokie planai Singapūro lietuvių bendruomenėje?

Kaip ir dauguma lietuvių, 2019 metus pasitinkame labai aktyviai, sekame politines diskusijas ir labai norime dalyvauti prezidento rinkimuose. Bendradarbiaujame su Japonijos ambasada ir stengsimės suorganizuoti centralizuotą rinkimų procesą. Tai bus pirmas kartas Singapūre, kad čia gyvenantys žmonės galės balsuoti, neišvažiuodami iš šalies. Kaip ir kiekvienais metais, turime savo bendruomenės kalendorių, švenčiame didžiausias Lietuvos šventes, turime nemažai kultūrinių renginių, buriame kartu žiūrėti Europos Sąjungos filmų festivalio ir lietuviškų filmų.

Šie metai bus įsimintini, nes planuojame oficialiai įsteigti Singapūro lietuvių bendruomenę. Šiuo metu Singapūre gyvena apie 70 tautiečių.

Organizacinį branduolį sudaro trys žmonės, o prie įvairių renginių dalyvavimo ir pagalbos prisideda visas būrys Singapūro lietuvių. Singapūras yra itin tarptautinis miestas, todėl tenka bendrauti ir su kitų šalių bendruomenėmis, kartu organizuoti renginius ir darbą. Esame glaudžiai bendraujanti bendruomenė, informacija dalijamės socialiniuose tinkluose, kuriame savo bendruomenės interneto puslapį, skaitome ir naujienas iš Lietuvos.

Singapūro lietuvių bendruomenė – palyginti nedidelė, nesilygiuojanti į Čikagos ar Australijos lietuvių bendruomenes. Šeimų su mažais vaikais Singapūre nėra labai daug. Lietuvių kalbą vaikai mokosi nuotoliniu būdu, internetu, dauguma lietuvių Singapūre yra verslo atstovai, jaunos šeimos, taip pat nemažai studentų, atvykusių pagal mainų programas. Įkūrus oficialią Singapūro lietuvių bendruomenę, planuojame steigti ir mažą lietuvių mokyklėlę, ieškome jai savanorių ir finansavimo.

Ar sulaukiate svečių iš Lietuvos?

Sulaukiame labai daug. Ir dabar, kai kalbamės, Singapūre svečiuojasi 15 verslo atstovų iš Lietuvos. Kuo toliau, tuo labiau matome didėjantį turistų ir verslo atstovų delegacijų skaičių. Pasaulis globalėja. Kiekvieną dieną susitinkame su turistais iš Lietuvos. Labai laukiame svečių iš Mokslo ir technologijų agentūros, taip pat Japonijos ambasadoriaus

vizito, Lietuvos verslo delegacijų kelionių. Anksčiau tokio intensyvaus judėjimo ir suinteresuotų kultūros, verslo, investicinių atstovų iš Lietuvos skaičiaus nebuvo, jis kiekvienais metais sparčiai auga. Tolesnė Singapūro ir Lietuvos draugystė priklausys nuo to, kaip lietuviai paruos namų darbus verslo srityje. Tikrai yra daug galimybių ir bendradarbiavimo planų tarp Lietuvos ir Singapūro verslininkų, viskas priklausys nuo to, kaip Lietuvos verslo atstovai prisistatys ir kokį įspūdį padarys čia – Azijoje. Jeigu bus padaryti visi namų darbai, jei jie bus efektyvūs, o produktai bus įdomūs Azijos rinkai, tikrai galime pranašauti optimistiškus planus šiai bendrystei. Toli žiūrėti nereikia – imkime Estijos pavyzdį. Estai Singapūre turi įsteigę net 11 įmonių atstovybių. Norėtusi, kad ir Lietuvos valdžia rodytų didesnę įsitraukimą į jai siūlomas Azijos verslo galimybes, nes kol kas vyksta tik taškiniai Lietuvos verslo atstovų atvažiavimai, ryšių mezgimas, apžiūros. Reikia nuolatinio ir nuoseklaus plano ir darbo, tik apžiūrų ir trumpų kelionių vystyti sėkmingiems verslo sprendimams neužtenka.

Esame mobilūs. Daug lietuvių atvažiuoja į Aziją sėmties patirties. Nemažai atvykusių jaunų porų po kelerių Singapūre praleistų metų, pasisėmę patirties, įgiję mokslinių laipsnių, pažinę kitą kultūrą, žinias pritaiko grįžę atgal į Tėvynę. Ši tendencija metams bėgant tik didėja.

Ar turite kokių opijų klausimų? Kaip gyvenimą keis neišspręstos dvigubos pilietybės klausimas?

Opiausias klausimas yra dokumentų išdavimas ir pakeitimas, tvirtinimas. Lietuvių vaikai, gimę Singapūre, neturi kitos išėities, tik kaip vykti į artimiausią ambasadą Japonijoje, kuri nėra taip ir arti. Garbės konsulai neturi daug įgaliojimų, negali išduoti ar pakeisti dokumentų, todėl labai norėtume, kad Užsienio reikalų ministerija skirtų bent minimalius įgaliojimus, regalias garbės konsulatams, kad mūsų šalies piliečiams nereikėtų skristi į artimiausias ambasadas ar į Lietuvą dėl dokumentų atnaujinimo. Labai pozityviai laukiame referendumo ir tikimės, kad šis klausimas bus kuo greičiau išspręstas. Tai be galo aktualus klausimas, savo bendruomenėje turime nemažai kelių tautybių šeimų, vaikų pilietybių. Mes visi esame pasaulio gyventojai ir galime kurti šeimą, su kuo norime, neaukodami savo ir savo vaikų pilietybių ir nesirinkdami tarp pilietybių. Turime teisę būti Lietuvos piliečiais, dviguba pilietybė supaprastintų daug egzistencinių baimių ir dvejočių.

Linkiu Lietuvai nepopulistiško požiūrio, sprendimus priimti pasaulietiška, pozityvesnio požiūrio į mūsų šalį, tautiečius, galimybes Lietuvoje. Kad Lietuvos piliečiai daugiau gilintųsi į globalias tendencijas. Norėtume sąmoningesnio elgesio ir pozityvesnių minčių lietuviams Lietuvoje ir užsienyje.

Kalbino Ieva Cataldo

„Savivaldybių žinioms“ jau 22!

Junkitės ir sekite mus facebook savzinios

„Savivaldybių žinių“ feisbuko paskyra – langas pozityvumui!

ATGYJA PAULAVOS RESPUBLIKOS LEDAINĖ

INESA SUCHOCKA

Įdomybių toli ieškoti nereikia. Šalčininkų rajonas – vienintelis Lietuvos rajonas, paveldėjęs Paulavos respubliką – demokratijos ir šviesių idėjų lopšį, esantį vos už 30 km nuo sostinės.

Tai buvusi miniatiūrinė valstybė valstybėje ir tuometinėje Europoje. Svarbu, kad jos konstituciją patvirtino Lietuvos–Lenkijos Seimas. Konstitucija, pinigai, kariuomenė, vėliava, herbas, antspaudas, valdymo organai, švietimas, prekyba ir kt. – Paulavos respublika atkartoją įprastą valstybės sąrangą, tik jos dydis buvo 3040 ha, čia gyveno apie 800 gyventojų. Povilas Ksaveras Bžostovskis, pasiskelbęs respublikos prezidentu, panaikino joje baudžiąvą, įsteigė savišalpos kasą, švietė gyventojus ir skatino juos verstis prekyba. Manoma, kad į jos teritoriją įėjo tokios gyvenvietės kaip Valakininkai, Balandiškės, Malakonys, Ustiškės, Žemeitiškės (dabar Turgelių sen. gyvenvietės). Šiandien išlikusios dvaro rūmų, vartų, arklidžių, ledainės pastatų liekanos, koplytėlė byloja apie išskirtinę praeitį ir kviečia prisiliesti prie istorijos. Savarankiška, diegianti naujoves ir nebijanti reformų Paulavos respublika gyvavo 28 metus (nuo 1769 iki 1797 m.). Paulavos gyventojai narsiai kovėsi su caro kariuomene 1794 m. sukilimo metu.

Šalčininkų rajono savivaldybės pastango-

mis šis kultūros paveldo objektas buvo perimtas iš Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos ir 2012 m. pritaikytas lankyti. Patogus privažiavimas, automobilių stovėjimo aikštelė, takai ir likusių pastatų fragmentai kviečia čia apsilonkyti. Geriausiai iš visų pastatų išsilaikiusi ledainė – maisto atsargų, dvaro dokumentų ir kitų daiktų laikymo pastatas.

2017 m. Šalčininkų rajono savivaldybė, dalyvaudama Kultūros paveldo departamento Paveldotvarkos programoje, pradėjo ledainės tvarkybos darbus. Visai neseniai statybininkai atidengė pastatą, ir nuo kelio į akis krinta visiškai kontrastas – atkurtų autentiškų architektūrinių formų pastato vaizdas. Darbų metu atkurtas tinkas, iliuzoriniai langai, perdangos, lentynos nišose, sutvirtintos sienos, atstatytas karnizas, stogo konstrukcijos ir danga, rūsio nišos sumūrytos iš naujo. Įdomiausia, kad atliekant archeologinius žvalgomuosius tyrimus atkasta akmenų mūro ledo duobė. Iš viso ledainės patalpose buvo įrengti trys aukštai, rūsys ir palėpė (**nuotr.**).

Darbų vertė – 232 tūkst. eurų, savivaldybės indėlis – 38,5 tūkst. eurų. Šiuo metu kuriama šio pastato pritaikymo koncepcija, svarstoma galimybė panaudoti jį muziejiniškystės tikslams ir edukacinei veiklai.

AR TAM, KAD GERBTUMĖM SAVO KALBĄ, REIKIA VĖZDO?

„Geras kalbininkas, geras lietuvių kalbos žinovas, manyčiau, pirmiausia visuomenei turėtų būti draugas ir patarėjas. Šviesaus atminimo mokytojas, buvęs Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto dekanas Aleksas Girdenis yra pasakęs, kad kalbos būklė ideali tada, kai yra ideali visuomenės ir kalbininkų santarvė. Anot jo, ta santarvė įsivyrėja tada, kai kalbininkai pataria, o visuomenė tuos patarimus priima“, – įsitikinusi Valstybinės lietuvių kalbos komisijos (VLKK) narė, Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto Retorikos katedros vedėja Lina Murinienė.

– Kalbos, esą nebeliks Didžiųjų kalbos klaidų sąrašo, greičiausiai nereikia, kad apskritai nebeturėsime svertų kalbai ir jos kultūrai reguliuoti?

Kilus triukšmui dėl Didžiųjų kalbos klaidų sąrašą įteisinančio nutarimo panaikinimo, man susidarė įspūdis, kad kai kuriems kolegoms tas sąrašas yra kaip kalbos normų simbolis, kaip svarbiausia jų sanauja. Atrodo, kad, jeigu tik tą sąrašą pajudinam, tai žlunga visa kalbos sistema.

Tačiau, jeigu atsiverstume tą klaidų sąrašą ir pasižiūrėtume, kas ten yra, pamatytume, kad surašyti tik atskiri visų kalbos lygmenų dalykai, tik tam tikri kalbos faktai, kurie tikrai nepaodo visos mūsų kalbos sistemos.

Kalbos sistemą rodo ne tas sąrašas, o mūsų gramatika. Ji yra kalbos šerdis. Dabar susidaro įspūdis, kad be to klaidų sąrašo žmonės nežinos, kas yra kalbos klaidos, nebežinos, reikia rašyti nosinę ar ne.

Nesuprantu, kas pasidarė su mūsų galvoje. Kas jau kas, bet kalbininkai, lituanistai, kultūros žmonės tikrai turėtų žinoti, kad bet kurios kalbos sistema – gramatika.

Juk turime ne tik savo „Dabartinės lietuvių kalbos gramatiką“, bet ir žodynus – ir „Dabartinės lietuvių kalbos“, ir šiuo metu pildomą „Bendrinės kalbos žodyną“. O kur dar nuo 2002 m. Lietuvių kalbos instituto rengiami kalbos patarimai. Jie irgi apbruoti VLKK lygmeniu.

– Kas ir kada sudarė Didžiųjų kalbos klaidų sąrašą?

Jis buvo patvirtintas 1997 metų pabaigoje, o sudarytas kiek anksčiau. Dirbta buvo daug. Kalbininkai ilgai svarstė, ką sudėti į tą sąrašą, kad būtų atspindėta to meto lietuvių kalbos būklė, nes nepakako to, kad jau esame laisvi, turime savo valstybinę kalbą ir galime kalbėti laisvai, nevaržomai, be rusų kalbos įtakos. Norėjosi aiškesnių normų, norėjosi, kad prigyto

lietuviškesni, grynesni žodžiai ir pasakymai.

Anuomet, mano galva, visa tai buvo iš tikrųjų neblogai padaryta, tačiau tas sąrašas jau seniai apaugo kerpėmis ir galų gale supelijo, įskiepijo mintį, kad taisyklinga kalba – tai tik tų atrinktų ir į sąrašą įtrauktų kalbos faktų nevertojimas, o taip nėra iš tolo nėra.

– Kaip Jums atrodo, kas lėmė, kad to kalbos klaidų sąrašo statuso pakeitimas sukėlė tokį nepasitenkinimą ir tarp kalbininkų, ir net politikų?

Turėčiau prisipažinti, kad man buvo netikėta tokia kai kurių kolegų reakcija.

Keista girdėti ir skaityti kalbos tvarkytojų mintis, kad dabar, kai jie nurodys padarytas klaidas žodžiu ar raštu, „vieni įmonių ar įstaigų vadovai gali atsižvelgti į kalbos tvarkytojų pasiūlymus, kiti – tiesiog pasiūsti juos kuo toliau“. Čia kalbu apie neseniai spaudoje skelbtą straipsnį („Kalbos tvarkytojai pasijuto nereikalingi“, Lietuvos žinios, 2019, vasario 26 d., p. 5).

Ką apie mus pačius sako tokia išankstinė nuostata – klaidos bus taisomos tik tada, jei liepsime grąsindami? Nejaugi su visuomene galime bendrauti tik mosuodami vėzdu?

Jeigu didžiausiu autoritetu tampa tik tas 68-asis nutarimas ir diržas, kabantis ant sienos, tuomet norom nenorom kyla klausimas – ar tam, kad žmogus gerbtų lietuvių kalbą, reikia diržo ir ar tai yra normali kalbos priežiūros būklė?

Geras kalbininkas, geras lietuvių kalbos žinovas, manyčiau, pirmiausia visuomenei turėtų būti draugas ir patarėjas. Šviesaus atminimo mokytojas, buvęs Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto dekanas Aleksas Girdenis yra pasakęs, kad kalbos būklė ideali tada, kai yra ideali visuomenės ir kalbininkų santarvė. Anot jo, ta santarvė įsivyrėja tuo atveju, kai kalbininkai pataria, o visuomenė tuos patarimus priima. Visuomenė turi norėti kalbėti lietuviškai. Gerai, gražiai ir taisyklingai.

– Diskusija tarp kalbininkų dėl to 68-ojo nutarimo kol kas neslūgsta. Jeigu ilgai nepavyktų rasti bendro sutarimo, ar neatsitiks taip, kad tokia situacija tiesiog užkirstų kelią naujovėms, dialogui su visuomene?

Vertinčiau šią situaciją paprasčiau. Tos emocijos greičiau lemtos ne žinių, ne kalbos sistemos supratimo, o jausmo, kad staiga iš po kojų išmuštas turėtas pamatas. Tokiu atveju reiktų pasvarstyti ir įvertinti, kiek tas pamatas iš tiesų buvo reikšmingas. Kalbos tvarkytojai pirmiausia yra savivaldybių administracijos darbuotojai, redaguojantys dokumentų ir kitokių tekstų kalbą. Pagal valstybės perduotą funkciją jie taip pat atlieka ir kalbos inspektorių darbą. Kažin, kiek dažnai jiems tekdavo naudotis 68-uoju nutarimu kaip teisės aktu, leidžiančiu taikyti administracines nuobaudas. Dėl to labai abejoju. Dauguma kalbos tvarkytojų turbūt labiau redaktoriai negu inspektoriai.

Manyčiau, kad šių dienų diskusiją nemaža dalimi išprovokavo ir socialiniai tinklai. Viena – kalbėtis su žmogumi ir aiškintis situaciją, o visai kas kita – likti socialiniuose tinkluose vienam. Esu pastebėjusi, kad ten dažniausiai vyrauja neigiamos emocijos.

Ryžtingas VLKK žingsnis panaikinti kalbos klaidų sąrašą kaip teisės aktą veda visuomenės pasitikėjimo, pagarbos link, o ne atvirkščiai.

Mečišlovo Ščepavičiaus pieš.

ĮVERTINTI BENDRUOMENIŲ ŠVYTURIAI

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SOCIALINĖS APSAUGOS
IR DARBO MINISTERIJA

**Savivaldybių
žinios**

Kovo 13-ąją Mykolo Romerio universitete įvyko 6-oji tarptautinė mokslinė-praktinė viešojo valdymo pokyčių konferencija „Tarp efektyvumo ir socialinio poveikio“. Konferencijoje mintimis apie viešojo valdymo tendencijas ir reikalingus pokyčius dalijosi Lietuvos ekspertai ir svečiai iš Nyderlandų, Suomijos, Ukrainos, Lenkijos, Latvijos, Estijos. Vėliau surengtoje diskusijoje dalyvavo vidaus reikalų viceministras dr. Darius Urbonas, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos vyriausioji patarėja Aurelija Olendraitė, Seimo narys prof. Kęstutis Masiulis ir Lietuvos socialinių tyrimų centro Darbo rinkos tyrimų instituto vadovas prof. dr. Boguslavas Gruževskis.

Konferencijoje buvo apdovanoti konkurso vietos bendruomenėms „Bendruomenė – Švyturys 2018 – kelias į sėkmę“ laureatai (**nuotr.**). Šį konkursą skelbia Mykolo Romerio universitetas ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Konkurso informacinė partnerė – viešoji įstaiga „Savivaldybių žinios“, o verslo partnerė – viešoji įstaiga „Pro Partners“. Konkurso iniciatorius Mykolo Romerio universiteto profesorius dr. Saulius Nefas pabrėžė, kad konkursas rengiamas tam, kad būtų parodyti ir įvertinti žmonės, Lietuvoje darantys didelius darbus.

GUOSTAGALIEČIAI PLEČIA PASLAUGAS

Pakruojo rajono Guostagalio kaimo bendruomenė pelnė apdovanojimą „Vietos bendruomenės sėkmės istorija“. „Mūsų sėkmės istorija – Guostagalio paslaugų centro įkūrimas, – sako Guostagalio bendruomenės pirmininkė Virginija Jocienė. – Centrą įkūrėme penki dalininkai: vienas ūkininkas, vienas verslininkas, Pakruojo rajono savivaldybė ir dvi Guostagalio seniūnijos kaimo bendruomenės – Guostagalio ir Degėsių.“

Projekto vertė – apie 105 tūkst. eurų. 80 proc. yra ES paramos lėšos, skiriamos pagal Pakruojo rajono 2014–2020 m. vietos plėtros strategiją. 20 proc. turėjo prisidėti dalininkai. „Mums didelę pagalbą suteikė Pakruojo rajono savivaldybė. Ji skyrė savam indėliui reikalingą sumą, padengė pridėtinės vertės mokestį, nes jis nėra dengiamas iš ES paramos“, – bendruomenės vadovė dėkinga savivaldybei. Įkurtame paslaugų centre sukurta 2,75 darbo vietos.

Guostagalio paslaugų centras teikia paslaugas Guostagalio ir Žemelio seniūnijų gyventojams. Viena jų – maitinimo paslaugos tiek fiziniams, tiek juridiniams asmenims. V. Jo-

cienės manymu, tai turėjo įtakos ir skiriant ES paramą, nes Guostagalio kaimo bendruomenė, siekdama užsidirbti lėšų savo veiklai, tas paslaugas buvo jau pradėjusi steigti.

Kita centro paslauga – aplinkos tvarkymas. Centras yra įsigijęs mažiems sklypams įdirbti tinkantį traktorių su padargais. „Ši paslauga seniūnijos gyventojams labai reikalinga. Aplinkiniai ūkininkai turi nusipirkti galingą dideliems laukams dirbti tinkamą techniką, su kuria į mažą sklypelį net neįvažiuosi. Aplinkai tvarkyti esame nusipirkę priekabą, sniego valytuvą, šluotą, frontalinį krautuvą“, – centro veiklą apibūdina V. Jocienė.

Dar viena centro paslauga – namuose lankantis socialinis darbuotojas. Jis ir maisto atneša, ir produktus nuperka, ir namus padeda susitvarkyti. „Kol kas turime penkis namuose lankomus gyventojus. Už suteiktas paslaugas jie susimoka patys. Kad ir kiek bandau aiškintis, kada žmogus gali gauti šias paslaugas, apmokant iš socialinei paramai skirtų biudžeto lėšų, taip ir nepavyksta išsiaiškinti. Susidaro įspūdis, kad biudžetinės socialinės srities struktūros nėra labai suinteresuotos įsileisti nevyriausybinių sektorių“, – apžvelgdama centro teikiamas paslaugas užsimeina V. Jocienė.

LYDERĖ IŠ LAPIŲ

Klaipėdos rajono Lapių bendruomenės centro pirmininkei Laimai Karbauskienei buvo įteiktas „Vietos bendruomenės lyderio – vadybininko“ apdovanojimas. „Toks įvertinimas man labai netikėtas. Juk kai dirbi, negalvoji, kad būtumei pripažintas geriausiu vadybininku, – šypsosi nuo 2004 metų Lapių bendruomenės vadovaujanti L. Karbauskienė. – Per tą laiką įgyvendinome daug įvairių projektų. Vienas didžiausių mūsų projektų – 2014 metais įrengta slidinėjimo trasa. Daug kas iš to mūsų sumanymo šaipydavosi: slidinėjimo trasa vakarų Lietuvoje, kur sniego beveik nebūna. Tačiau trasa veikia ir padeda uždirbti lėšų bendruomenės veiklai.“

Lapių bendruomenės centras turi 88 narius, aktyvią ir puikiai dirbančią 15 žmonių valdybą. O kai yra gerai dirbanti komanda, ir darbų galima daug padaryti. Tad pasakyti skaičių, kiek bendruomenė įgyvendino projektų, pirmininkė nesiryžo. Tik nusijuokė: nesuskaičiavau. Pasinaudodami projektais susitvarkėme aplinką. „Turime gražų parką, jame įsirengėme treniruoklius, o gyventojai vis dažniau užsimeina, kad ir vaikų aikštelė Lapiuose reikalinga. Reikės ieškoti tam tinkamo projekto“, – planais pasidalija pirmininkė.

Nemažai dėmesio bendruomenė skiria kultūrai. Rengiamos įvairios šventės, vakaronės. Jau du dešimtmečius skaičiuoja tradicinis Lapių renginys „Miško šventė“.

„Žinoma, būna ir nusivylimų. Pasitaiko, kad nuleidi rankas, bet žmonių įvertinimas skatina žengti toliau, tęsti darbus. Žmonių pasitikėjimas išaugina sparnus“, – šypsosi L. Karbauskienė.

ŠILUVA – BENDRUOMENIŠKIAUSIA SENIŪNIJA

Apdovanojimas „Bendruomeniškiausia seniūnija arba savivaldybė“ šiemet įteiktas Raseinių rajono Šiluvos seniūnijai. „Esu labai pamalonintas, kad seniūnija pripažinta bendruo-

meniškumo etalonu. Seniūnijoje yra penkios bendruomenės, ir visas jas stengiamės suvienyti veiklai, – patirtimi dalijasi Šiluvos seniūnijos seniūnas Juozas Šlepas. – Šiluva – katalikiška bendruomenė. Seniūnijos gyvenime aktyviai dalyvauja parapija. Turime gimnaziją, daugiafunkcį centrą. Tad ne tik bendruomenės, bet ir seniūnijoje esančias kitas organizacijas ir įstaigas stengiamės įtraukti į įvairių klausimų svarstymą, sprendimų priėmimą. Rengiame išplėstines seniūnaičių sueigas, kuriose dalyvauja ir kitų įstaigų, organizacijų atstovai.“

Seniūno manymu, sėkmingai seniūnijos veiklai būtina pažinti jos gyventojus. „Manau, kad mano stiprioji pusė ir yra, kad labai gerai pažįstu žmones. Juk čia jau dirbu ir gyvenu 35 metus. Iš jų 30 metų dirbau veterinarijos gydytoju. Tad tiek seniūno, tiek ankstesnė patirtis leidžia iškart pajusti, ko į seniūniją atėjo vienas ar kitas gyventojas“, – sako pašnekovas.

Šiluvos seniūnas dideles viltis deda į sausio mėnesį rajono tarybos patvirtintą programą tapti religinio turizmo centru. „Džiaugiuosi, kad programa jau pasiekė Ekonomikos ir inovacijų ministeriją. Žinau, kad su ja yra susipažinęs ir premjeras. Išties Šiluva turi labai puikias perspektyvas vystyti religinį turizmą. Esame pasirašę bendradarbiavimo sutartį su Fatimos miesto savivaldybe. Fatima – akivaizdus įrodymas, kokią naudą vietovei teikia piligrimystė. Miestelis, kuriame gyvena vos 500 gyventojų, išaugo iki 12-tūkstantinio miesto. Lygiagrečiai vystosi paslaugos, kiti verslai. Tikiu, kad ir Šiluva pagaliau pasinaudos jai Dievo duota dovana“, – lūkesčiais dalijasi J. Šlepas ir užsimena, kad tądien, kai jam teikiamas apdovanojimas, darbo grupė tariasi, kaip paspartinti religinio turizmo programos įgyvendinimą, – juk nuo to geriau bus ne tik Šiluvai, bet ir visam Raseinių rajonui, taip pat ir Lietuvai.

KULTŪROS PUOSELĖTOJAI – NEVARĖNIŠKIAI

Konkurso verslo partnerės viešosios įstaigos „Pro Partners“ įsteigtą apdovanojimą „Kultūros kolektyvais garsi vietos bendruomenė“ pelnė Telšių rajono Nevarėnų miestelio bendruomenė „Rats“.

„Bendruomenė suburia žmones į ratelį, nes tik susibūręs gali ką nors gero nuveikti. Vienas nieko nepadarysi. Mes nepasivadiname savo tarme „Tekėnis“. Pasivadiname „Rats“, kad ir kita Lietuvos dalis suprastų mūsų pavadinimą, – porina Nevarėnų bendruomenės pirmininkas ir Nevarėnų kultūros centro direktorius Albinas Šmukšta. – Esame dainuojantys, šokantys, keliaujantys ir apskritai linksmi žmonės. Turime dešimt kolektyvų. Jie visi yra aukšto meninio lygio. Jų dalyvių amžius – nuo 9 iki 80 metų. Teatre yra dvi artistės, kurioms jau 80 metų. Juo daugiau dainuos ir šoksi, tuo ilgiau nesensi ir jaunystė išsaugosi. Ir vaistų nereikės. Mes džiaugiamės gyvenimu, nes jis tik vienas mums duodamas.“

Po 3–4 nevarėniškių kolektyvus dalyvauja ir respublikinėse dainų šventėse. „Pernai vykusioje šimtmečiui skirtoje Dainų šventėje dalyvavo trys mūsų kolektyvai“, – pasidžiaugia bendruomenės pirmininkas.

Vis dar sklindančias kalbas, kad Lietuvos kaimas prasigėręs, kad jam nereikalinga kultūra, A. Šmukšta vadina tik pramanu tų, kurie kaimo iš arti nemato. „Kai atvažiuoja, gauna šaltą dušą ir išvažiuoja visai su kita nuomone. Kaimas tikrai nėra nusigėręs. Kaimas yra labai pakylėtas. Kad ir Nevarėnų gyvenvietė. Sutvarkyta, visur žydi gėlės. Tikrai gražiai gyvename. Įsirengėme poilsiavietę. Ten ir scena, ir nameliai pastatyti, ir apšvietimas įrengtas. Joje vyksta įvairūs renginiai. Matyt, ne veltui prieš kelerius metus Nevarėnai buvo tarp gražiausių tvarkomų gyvenviečių Lietuvoje, – neaplenkti Nevarėnų kviečia bendruomenės pirmininkas ir priduria. – Žinoma, paraginti žmones įsitraukti į veiklą reikia, bet tas, kuris ateina, jis visur ir eina. Džiaugiuosi, kad ir vidutinio amžiaus jaunimas aktyviai dalyvauja bendruomenės veikloje.“

MARIJAMPOLĖ MINI VARDŲ SUSIGRAŽINIMO 30-METĮ

Prieš 30 metų, 1989 m. kovo 21 dieną, panaikinus Kapsuko vardą, miestui buvo grąžintas senasis pavadinimas – Marijampolė. Istoriniam vardui sugrįžti didelės reikšmės turėjo pirmą kartą dar sovietinėje Lietuvoje organizuota apklausa, kurioje vietos gyventojai balsavo, ar grąžinti senąjį Marijampolės vardą, ar ir toliau miestą vadinti Kapsuku. Gyventojų pasirinkimas buvo aiškus – istorinis Marijampolės vardas turi būti sugrąžintas. Kaip primena to laikotarpio nuotakas Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Marijampolės skyriaus vadovas Stasys Daugėla, palikti Kapsuko vardą tuomet nebuvo „nei istorinio, nei politinio, nei moralinio pagrindo“. Tai buvo svarbus įvykis, parodęs aktyvią bendruomenės poziciją ir marijampoliečių valią atstatant istorinę tiesą, kuri sovietmečiu buvo sąmoningai ištrinta ir išstumta.

Visuomenei spaudžiant 1989 m. kovo 21 d. buvo surengta pirmoji miesto ir rajono gyventojų apklausa. Ji buvo rengiama laisvu kiekvieno miesto ir rajono pilnamečio gyventojų valios išreiškimu slaptu balsavimu. Susumavus rezultatus paaiškėjo, kad, remiantis apklausos sudarytais nuostatais, teisę dalyvauti apklausoje turėjo 33 231 Kapsuko miesto gyventojas, dalyvavo 19 655 žmonės, arba 59,1 proc. Už Marijampolės pavadinimą balsavo 15 669 gyventojai, arba 79,9 proc. dalyvavusiųjų apklausoje, už Kapsuko pavadinimą balsavo 3784 gyventojai, arba 19,3 proc. visų dalyvavusiųjų. Remiantis to meto dokumentais, Kapsuko mieste tada gyveno 50 780 (1989-01-01) gyventojų, iš jų 96,2 proc. lietuvių, 2,4 proc. rusų, 1,4 proc. kitų tautybių atstovų.

1989 m. kovo 21 d. LTSR Aukščiausiosios Tarybos prezidiumo įsaku buvo pakeistas Kapsuko miesto ir rajono pavadinimas į Marijampolės miesto ir rajono pavadinimus. Įsaką pasirašė tuometės LTSR Aukščiausiosios Tarybos

AURELIJA BANIULAITIENĖ

prezidiumo pirmininkas V. Astrauskas ir LTSR Aukščiausiosios Tarybos prezidiumo sekretorius J. Gureckas.

Tuos istorinius momentus primena miesto metraštininkų Romo Linonio, Romo Rusteikos ir kitų autorių nuotraukos.

Marijampoliečiai-kapsukiečiai kviečiami prisiminti to laikotarpio istorinius įvykius, dalytis nuotraukomis ir prisiminimais Marijampolės savivaldybės socialinio tinklo „Facebook“ komentaruose. Kovo 20–21 d. per Marijampolės televiziją bus rodomos specialios laidos, demonstruojami filmuoti istoriniai kadrai.

IŠRINKOME TARYBAS.

ARŪNAS BRAZAUSKAS

O KAIP SU MENTALITETU?

Įvykę savivaldybių tarybų rinkimai bent jau pro žiniasklaidos „langus“ atrodė kaip šventė. Kokie dar argumentai liko teigiantiems, kad tauta prarado suverenitetą, kad ji „nušalinta nuo valdžios“? Ar daug yra piliečių, kurie labai norėjo, tačiau negalėjo aktyviai veikti visuomeninių rinkimų komitetų sudėtyje? Būtų įdomu paklausti tokių žmonių istorijų. Bet šiandien galime teigti: jeigu žmogus yra pilietiškas, turi nuomonę, gali būti aktyvus, tačiau jo pavardės nėra nei rinkimų sąrašė, nei tarp komiteto narių – vadinas, jis nenori dalyvauti tvarkant bendruomenės reikalus. Ir turi tam teisę.

Ar rinkimų komitetai nustelbs partijas? Ar reikia riboti tiesiogiai išrinktų merų kadencijų skaičių? Ar tikrai šiuos savivaldos rinkimus laimėjo opozicinės partijos? Ar blogai, kad Lietuvoje daugiau visuomeninių rinkimų komitetų nei Lenkijoje? Kokios Europoje registruotos partijos sulauktų sėkmės kituose savivaldybių tarybų rinkimuose? Panašūs klausimai kurį laiką mirgės žiniasklaidoje. Bet šįmet savivaldos rinkimų aidas nebus ilgas. Netrukus pasigirs Prezidento rinkimų finišo trimitai. Kažkiek oro dūdmaišiuose reikia palikti ir europarlamentarams.

KAS SKAITO, RAŠO – DUONOS NEPRAŠO?

Trijų rinkimų: savivaldos, prezidento, Europos Parlamento metus — 2019-uosius Lietuva pasitiko dar nepamiršusi mokytojų streiko. Dėl streiko pernai gruodį turėjo atsistatydinti švietimo ir mokslo ministrė Jurgita Petrauskienė. Kadangi visoms naujai išrinktoms Lietuvos savivaldybių taryboms teks tvarkyti ugdymo įstaigų reikalus, verta pasvarstyti apie tos srities išteklius – gal net nupūsti dulkes nuo istorinių buhalterinių knygų, kad matytume, iš kur atėjome ir kur atsidūrėme.

Išvysime ne vien skaičius, bet ir liudijimą apie lietuvių mentalitetą. Net ir pastebėjimas, kad švietimo darbuotojo algos turėtų būti bent trečdaliu didesnės už vidutinį mėnesinį atlyginimą, gali užmigdyti, jeigu neužduosime klausimo, kodėl tokie „atradimai“ skamba kaip naujienos

besibaigiant trečiam dešimtmečiui nuo Nepriklausomybės atgavimo 1990-aisiais?

Latvių ir estų atkurto valstybingumo atskaitos taškas tas pats, tačiau mokytojų atlyginimai tenai atrodo kitaip – Lietuvos nenaudai. Pernai rugsėjį tinklalapis „15min“ pranešė, kad Latvijos minimali mėnesinė alga mokytojams nuo šiol sieks 505 eurų „į rankas“, kai Lietuvoje trečdalis pedagogų 2017-aisiais kas mėnesį po mokesčių uždirbo iki 420 eurų, o pedagogai Estijoje 2019-aisiais turėtų gauti apie 1250 eurų minimalią mėnesinę algą.

Lietuvos, Latvijos ir Estijos viešojo sektoriaus trajektorijų palyginimus palikime magistrantams ir doktorantams, kurie, beje, kol kas negali tikėtis didelių atlyginimų, net ir tapę docentais. Tarpukario Lietuva – ne tiktai nostalgiją keliantis istorinis tarpsnis, bet kartais ir pavyzdys: juk ir dabartinės žemės reformos tikslas buvo atkurti prieskario žemės savininkų teises. Ta dabartinė žemės reforma, regis, trunka tiek pat, kiek pastaroji Nepriklausomybė. Tačiau prieskario pedagogų teisės į tam tikrą nacionalinių pajamų dalį – per daug abstraktus dalykas, kad kas nors kalbėtų apie tokių teisių atkūrimą dabar.

Kiek uždirbo Lietuvos mokytojas „prie Smetonos“? Istorikas dr. Algimantas Kasparavičius 2016-aisiais svarstė apie to meto lietuvių pajamas („Tarpukario Lietuvos algos ir turtingiausieji. Kas jie?“, tv3.lt). Pasak Istorijos instituto mokslininko, pradedantis mokytojas galėjo pretenduoti į 350 litų algą. Yra visokių prieskario praeities ir dabarties lyginimo būdų. Antai Stokholmo universiteto profesoriaus Rodney Edvinssono skaičiuoklė atsižvelgia į istorines brangiųjų metalų kainas. Pagal tą metodą, 100 „smetoniškų“ litų (1939 m.) prilygsta maždaug 500 dabartinių eurų (2015 m.). „Smetoniškas“ mokytojų algas verčiame eurais: pradedantis mokytojas – 1750 eurų, pedagogų atlyginimo lubos – 2500 eurų, gimnazijos direktoriaus alga – 3750 eurų. Žinoma, tuos aplamus duomenis reikėtų dar nagrinėti: kiek „į rankas“, kiek „ant popieriaus“. Be to, ir auksas su sidabru ne patys patikimiausi rodikliai – reikėtų pasverti prekių krepšelius tada ir dabar (rašoma, kad karvės kaina tada prilygo dviračio – apie 90 litų).

Naujai išrinktiems savivaldybių tarybų nariams galėtume pasiūlyti išteklių problemas vertinti ne vien buhalterio žvilgsniu. Biudžeto eilutės išreiškia ne tiktai pajamas ir išlaidas, bet ir mentalitetą. Tautos elitas, kuriam 1918-aisiais teko pradžioje apginti, o paskui kurti nepriklausomą valstybę, sugebėjo vykdyti efektyvią ūkio politiką. Pedagogams socialinėje sąrangoje teko garbinga vieta. Iš valstiečių kilusi švietimo, sakyti, savo kūnais jautė, kad be žemės ir be mokyklos nebus gerovės.

DEBATAI TURĖTŲ PRASIDĖTI ANKSČIAU UŽ RIAUŠES

1990-aisiais piliečiai be nuosavybės atsidūrė valdiškos nuosavybės dalybų aukcione, kurio taisyklės iš pat pradžių nebuvo aiškios. Nebuvo aišku ir kas tas aitvaras, kuris gali atnešti aukso kiaušinių. Gal spalvoto metalo krūva? Gal geležinkelio sąstatas su tranzitine nafta?

Kokia pedagogo vieta šiame aukcione? Išmokė daugybės lentelės – ir ačiū. „Tačiau pažvelgę į šiandieną matome, kad autobuso vairuotojas Vilniuje uždirba tiek pat kiek mokytojas arba net daugiau turėdamas vieną etatą“, – minėtame straipsnyje teigė dr. A. Kasparavičius. Tai ne valstybės finansų, o valstybinio mentaliteto diagnozė.

Ar ilgai tversime su šios dienos nuostatomis ir prioritetais? Apsilę savivaldybių tarybų narių kėdėse tiek nauji jų nariai, tiek veteranai turi galimybę ne vien svarstyti, kaip 2020-aisiais bus švenčiamas Kovo 11-osios trisdešimtmetis, bet ir pamąstyti apie kitus 30 metų.

Lietuvos savivaldybių merų rinkimų antrojo turo išvakarėse kitame Europos krašte, Prancūzijoje, jau 18-ą savaitę iš eilės demonstravo „geltonosios liemenės“. Kovo 16-osios protestai Paryžiuje buvo itin vandališki. Siekdamas dialogo su nacija, Prancūzijos prezidentas Emmanuelis Macronas dar sausį ėmė kviešti žmones į didžiulius nacionalinius debatus. Pats prezidentas vyko į tokius debatus – rinkosi nedidelius miestus ir miestelius. Neatrodė, kad „geltonosios liemenės“ norėtų diskutuoti, tačiau pritvinkusių socialinių ir ekonominių problemų sprendimai gali būti įgyvendinti tiktai konstruktyviai aptarus pačias problemas.

Gal naujosios savivaldybių taryboms nereikėtų laukti nei protestų, nei dienos, kada nacionalinius debatus inicijuos, tarkime, Lietuvos prezidentas, kurį išrinktume gegužę. Sakyti, kad kiekvienas tarybos posėdis yra tokie debatai. Bet ar jį būna vaisingi, jeigu apsamojant piliečių mentalitetą lieka nepajudintas?

Mečislavo Ščepavičiaus pieš.